

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre 6 ft.
Fél évre 3 ft.
Negyed évre 1 ft 50 kr
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ÓRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők:
Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:
Sátorajta-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmontetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatárs:

CSENGEY GUSZTÁV.

Felölös szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén“ nyomdája.

Két aktuális cikk.

Két cikk érkezett szerkesztőségünkhöz, majdnem egy órában. Az egyik a messze Dunántúl végéről, a másik az ország másik széléről, Zemplénből. Mindkettő a Kossuth Ferenc fellépésével foglalkozik; az egyik heves, elkeseredett hangon, a pesszimizmus hangján, de nemzete, hazája iránti lángoló lelkesedéssel eltelve; a másik a nyugodt, tárgyilagos szemlélő hangján, hasonló érzelmek által indítatva.

Nagy céljaink érdekében ovakodunk a pártpolitika utvesztőjébe bebonyolodni; a Kossuth Ferenc-kérdés pedig ma már pártkérdés. »Kossuth Ferenc« c. cikkünkben elmondtuk az »Óralló« véleményét. De, mint lapnak, kötelességünk a pártatlanság is és ez önként megnyilatkozó véleményeknek, melyek gondolkozásra készítetnek s tanulságokat rejtenek magukban, szívesen nyitottuk meg hasábjainkat, annál inkább, mert véleményünk számára a csalhatatlanságot nem igényelhetjük.

I.

A vég kezdete.

Somogy-Csurgó, november 20.

Nem azok legveszedelmesebb ellenségei a szabadság ügyének a kik a szabadságot gyűlölik, hanem azok a kik a szabadsággal visszaélnék, — nem azok hiusítják meg az eszme diadalát, kik azt megölni akarják, hanem azok, a kik azt nevétségessé teszik, — nem azok ingatják meg a valláshoz való ragaszkodást, a kik vallástalanok, hanem azok, a kik a vallás és hit jelvényei alatt sértik meg az erkölcsi érzületet.

Ezek jutnak eszünkbe, midőn Kossuth Ferenc utazására, s különösen a legközelebb Debrecenben történetekre gondolunk.

Nem a Windisch-grätzek, Zichy Nándorok, és Steiner püspökök buktatják meg a szabad elvűség ügyét, hanem Kossuth Ferenc és társai. Kossuth Ferenc fellépése és szereplése

kezd végzetessé válni hazánkra!

Oh bár jobban szeretné hazáját, mint önnön hiuságát bár! oh még ne volna késő észrevennie, hogy szereplése, hiusága nem csak az egyházi-politikai reformok, hanem hazája sorsát is válság felé vezeti!

Valami végzet uralkodik nemzetünkön! Valami megmagyarázhatatlan van nemzeti szellemünkben, a mely mindig a végletek felé hajlik, s nem engedi neki, hogy sokáig és következetesen haladjon a helyes uton!

»A szolgaságot elviselni türelmetlen, a szabadsággal élni képtelen« mondotta nemzetünkön Kolonics érsék.

Oh hogy nemzetünk ezen elenségének mi adunk mindig igazat!

Egy ezredév tanúsága nem tud bennünket megtanítani, nem tudjuk, vagy nem akarjuk megérteni, hogy a koronás király iránti hűség összeegyezhetetlen a Kossuth-kultusszal.

Micsoda átkos végzet az, hogy nemzetünk annyiszor és ismételtén visszaesik azon hibájába, hogy nem kellene neki a hazafias munkát teljesített, tettek által érdemes, bölcs és mérsékletet hirdető államférfiak és hazafiak, hanem csak azok, a kik nem értelmére, hanem képzeletére hatnak, a kik az elérhetetlenre izgatják, a kik a meglevő állapotokkal való elégtelenségre hívják fel.

Ha igazak a tudósítások, melyeket a ma érkezett fővárosi lapok Kossuth Ferenc debreceni szerepléséről s a Kossuth Ferenc tiszteletére adott banketten, s a városban történetekről hoznak,*) akkor Kossuth Ferenc szereplésére nincs elég kárhóztató szavunk, akkor a debreceni közönség egy része már eljutott a felségsértésig, és a politikai örvöngésig, (ha a

*) Szerenésére az azóta Debrecen város főkapitánya által teljesített hivatalos nyomozás pártatlan módon kiderítette, hogy az egész u. n. »debreceni incidens« nem volt egyéb, mint a körülmények szerencsétlen összetalálkozása s a koronás királyt megsérteni akarni senkinek sem jutott eszébe.

AZ „ÓRÁLLÓ“ TÁRCÁJA.

A Boszporuson.

(Polytatis.)

Az 5 kmnyi hosszú Aranyzarv áthajózása is igen érdekes, mert rövid 1/2 óra alatt föl lehet menni az u. n. *Eyoub* nevű magaslatra, a török főváros egyik legmagasabb pontjára. Egy kitűnő török kávé szürcsölése s egy jó cigarettá füstölése mellett élvezhetni Konstantinápoly pompás panorámáját. Látni onnan az ősi várost és falát, s látni a híres »Hétorony« (Jedikoule) nevű erődítményt is, hol Enyingi Török Bálint, rut armánynak esvén áldozatul fogságot szenvedett. Lábnunk alatt terül el a méla tenger, a Boszporus ezüst csikja s Galata és Pera városrészt sűrű házaikkal és palotáikkal. Az »Aranyzarv« obölben pedig csónakázva, melynek vize a közvetlen közelben lévő európai édesvízű folyóktól és forrásoktól szennyes és zavaros színű, látjuk a többi között a hadihajó gyárat, mellette a hadi kikötőt, hol a páncélos hadihajók horgonyoznak. Ezeknek ablakrésein át látjuk az irtózatot ágyukat kikapkodni. Odább pedig sokkal nagyobb számban roppant kereskedelmi hajók horgonyoznak a világ minden részéből.

Konstantinápolynak európai, tehát legcivilizáltabb része *Pera*, mely Galatával, mivel

sokkal alantabb fekszik, egy 5800 m. hosszú alagut által van egybekötve. A franciak ez építménye valóban áldás a török fővárosra nézve, a melyen I piastertér oda vissza menve, nagy és igen meredek lépcsőutat takarít meg az ember, s ami a fő: kikerülheti a piszkos Galatának legerkölcstelenebb, estve pedig legveszedelmesebb városrészét, ahol a török mihasznáknak sok dolguk akadhatna, ha megvesztegethetők nem volnának. Az alagut felső perai kapujánál kezdődik a nagy főut, a szélességre nézve nem épen Grande Rue de Pera, a melynek kirakatai pazar fényvel vannak berendezve. Perában székelnek a konzulátusok, ott van az egyes államok külön színháza és póstája (mert a török postai viszonyok igen gyarlók és megbizhatatlanok), ott ragyog a mienk is »Kaiserl. österr. Post« ékes címén; ott vannak a legszebb kirakatok és bazárok s a legelegánsabb európai vendéglők és sörcsarnokok. Itt vannak végül a keresztény templomok és iskolák nagy számmal, ugy hogy minden európai nemzetnek meg van itt a maga temploma és iskolája saját nyelvű fölíratával. Egyedül mi magyarok szorultunk itt is a kétfejú sas védő szárnyai alá.

Pera csaknem egészen ker. lakosokból, nagyobbára görögökből áll. A gör. keleti patriarka itt székel, több templommal rendelkezik, s csaknem valamennyi ker. egyházfelekezetnek van itt saját temploma, nagyobbára az illető

hir teljesen igaz lett volna, akkor is csak a vétkesek vádolhatók. — Szerk.) akkor elérkezett az ideje annak, hogy a kormány vaskézzel vessen véget ezen illetlen, és a hazára veszedelmes komédiának.

Riadjon fel a magyar nemzet lelkiismerete! az értelem, a hazafiaság szálljon szembe az elvakultak örvöngésével, s az egész világ, s Kossuth Ferenc tudja és értse meg, hogy Kossuth Ferenc nekünk nem vezérünk, mi a törvényes alapon állunk, s hű alattvalói vagyunk királyunknak!

Tanuljanak Kossuth Ferenc és társai az ultramontánoktól, a kik minden gyűléseiken a király iránti hűségüket nyilvánítják, a kik magukat és törekvéseiket úgy állítják oda, hogy ők a trón oszlopai, s elveik a törvényes rend, az állam és a trón biztonságának elengedhetetlen feltételei.

Mit akar Kossuth Ferenc? Mit akarnak vele társai?!

A hangoztatott célt nem érik el, de nem csak magát Kossuth Ferencet, hanem a Kossuth-név nimbuszát is lejáratták!

Nemzeti és hazafias kötelesség, hogy szembe szálljunk minden oly kísérellettel, mely a magyar nemzet és a király közötti harmóniát megzavarná.

Kossuth Ferenc, vagy bárki is egy jelentéktelen valami szemben a magyar nemzet szent érdekeivel.

Nekünk nincsenek bálványaink, se faragott isteneink! előttünk a haza és az alkotmányos király elválaszthatatlan egységet képeznek, s nem hazafias, a ki ezen egységet szétválasztani s ellentétbe helyezni akarja!

Ha nemzetünk elvakított része ideje korán észre nem tér, eljutottunk a vég kezdetéhez.

Kormányunkra is érkezett a cselekvés ideje!

Nem lehet tünni tovább, hogy a becsületese magyar népnek a Kossuth név iránti

nemzetek követségeinek oltalma alá helyezve. Egyebekben a régi görög császárság fénye s az egykori ker. kultúra helyére a félhold uralma lépett, s Konstantinápoly nagy számú templomaiban ma is Mohamed vallását és istenét szolgálja a főváros 60 ezer papja. A török vallás feje a szultán, a mi az állam és az egyház egységét mutatja, s a muzulmánok fanatizmusát igazolja. A kóránt még polgári ügyekben is törvénykönyvnek tekintik, s az egyházi hatóság egyuttal bírósági testület. E testületek fejei a muftik, mint főpapok. A világi papságot az imámok, a barátok rendét a szerzetesek: üvöltő és táncoló dervisek képviselik. Utóbbiak roppant nagy számmal vannak, s az országot beköborolva. pogányos mutatványok által keresik kenyereket. Egy némelyik Mekába és Medinába is vándorol, s így henyességét még szent fényvel is veszi körül.

Az iskola is az egyháziak kezelése alatt áll. A népiskolában az írás-olvasás s a bonyolult szerkezetű Korán (szentkönyv) megismerése a fődolog. A felsőbb iskolákban a mohamedán teológia a fő; a többi szaktudományok mivelese nagyon kezdetleges. Az idegen nyelvek közül a persa, arab s a francia járja. Utóbbi az egész keletnek szalonnnyelve. A rest élethez szokott török keveset olvas, s könyve is igen kevés van. A helyett azonban sokat ad a szertartásos és édeskés beszédmodorra, a miben még bizonyos foku műveltséget is lát,

kegyelete az ország érdekével szemben kihasz-
náltassék, — hogy a nemzet dinasztikus hü-
sége, törvénytisztelete az egész világ előtt
hamis világitásban tűnjék fel, s fajunk lobba-
nékony természete, a nagy jelszavak iránti haj-
lama helytelen irányba sodortassék.

E mostani kormánynak sok és nagy ér-
deme van, azonban annyi bizonyos, hogy
sokszor úgy látszik, nem határozott, hanem
az ingadozásra hajló elemeinek nézete jut kife-
jezésre.

Kétségtelen, hogy évek óta kevés tekin-
tet volt arra a kinevezéseknél, hogy fontos és
exponált állásokra ne csak képzett, hanem
elvhű és az a kormányos alaphoz ragaszkodó
egyének neveztesse ki.

Igen sok helyen rendszeres hajsza indult
meg a kormány, az állam, a szabadelvűség
iránt hű férfiak ellen.

Igen, de igen kevés történt arra, hogy a
nép a viszonyokról felvilágosítsék, a nép
magára hagyatott, s a nép érdekeiért kevés
történt.

A gomba módra szaporodó kis takaré-
k pénztárak a népek drága hitelt nyújtanak,
sok helyen megrendülést idéztek elő, — s a
mindinkább terjedő elégtelenség a népet a
szélsőségek táborába hajtják.

Gyakran nincs mód keresztül törni a vi-
déli klikkek szövetségének hálózatán, s a kor-
mány legtöbbször csak a hivatalos világ útján
értesül a vidéki viszonyokról, s az egyének
értékéről, s azoknak a közönségre való hatásáról
nincs mindég tájékozva, mert a bürokratizmus
elnyomja a szellemet.

A demokratikus érzelmű, önálló gondol-
kodású embereknek ma még Magyarországon
keves értékük van.

Nagyobb birtokosaink leginkább csak a
sportnak élnek, egy részük klérikalitás agitatiókra
fordítja idejét s tehetségét.

Itt a végső idő a komoly cselekvésre!
Meg kell védeni a magyar társadalom békéjét
és az állam tekintélyét, bölcs intézkedésekkel,
de ha kell a hatalom erejével is.

Andorka Gyula.

II.

Kossuth Ferencz és a függetlenségi párt.

Kossuth Ferencz körutat tett az országban.
Ő maga nyílt leveleiben nem tulajdonít ez
utazásának nagyobb jelentőséget, minthogy
közvetlenül megismerje szülőhazáját; de más-
felől épen ezzel egy időben folyik az ő vissza-
honosításának ügye; a függetlenségi párt töre-
dékei fuzionálnak, nyilván, hogy egy összefor-
rasztott párt vezérségét adják át neki, aki ezt
el is fogadja, mert beszédeinek súlypontja a
Kossuth nevéhez kötött függetlenségi eszme,
melyet kiküzdni jött ő Magyarországra. Mond-
ják, várni se kell az új választásokig, mert
mihelyt honosítása rendben lesz, egyik öreg

Különös élnökséget és érdekességet köl-
csönöz az idegennek a török főváros mind-
egyik részében, de különösen a nagyobb for-
galmu pontokon az *utca*. Teherhordó álatok s
óriási erejű hordárok (hamalok), tarkaöltözöt-
tű benszülöttekkel, lármázó házalókkal s minden
nemzetiségű idegenekkel valóban meglepő tar-
kaságot képeznek. Az *utca* a kereskedelem s
az ipar tanyája Konstantinápolyban. Ott tisz-
togatja a lusztradzi a járók-kelők ruháit és
cipőit, ott árulják a húst, házi- és konyha-
eszközöket és fehérneműeket, ott ordít végte-
lenül a bekési, a rend és tekintély nagyképű,
de megvesztegethető öre; ott varják a ruhát,
javítgatják az eszközöket, foltozzák a cipőt stb.
— s az egyik túlkiabálja a másikat a lovon,
öszvéren, számaron vagy kosárban hordott por-
tékájuknak kínálásában. Itt árulják egyes helye-
ken a lovat is, amelyet farkánál fogva követ
a gazdája. Az utcán — főleg a török városrés-
zekben — a kávé s a dohány a török fő-
vezete. Jó formán egész nap szopogatja azt az
ezerre meg ezerre menő ronda és alacsony
kávéházakban, az u. n. kafanákban. A vagy-
nosabbak még külön csibukcsit (dohánykezelőt)
is tartanak ezenfelül hánytatónak való masz-
tikát (édes pálinkát) is isznak, s a mi szódás
üvegünkhöz hasonló nargillát is szívnak. A
nőknek élvezetét is az képezi, ha a fürdők
pamlagain órákig elheverve s folyton doh-
nyozva pletykálhatnak.

függetlenségi képviselő lemond, hogy helyét
átadja Kossuthnak. Tehát semmi kétség, hogy
ő még e campagne alatt bejut a házba, s az
összekapcsolt függetlenségi párt vezetését át-
veszi. Ebben az esetben neki álláspontját kör-
vonaloznia kell és ez semmiben se fog eltérni
a mai függetlenségi állásponttól. Ez is a per-
sonal unio alapján áll: Kossuth is azt hangoz-
tatja. Ez is békés uton törekszik elérni; Kos-
suth Ferencz is. Nekünk semmi kétségünk
nincs a Kossuth Ferencz jó szándékai iránt,
de a mai függetlenségi párt részéről az ő ve-
zérré választása azt fogja jelenteni, hogy ennek
a szétroncsolt, széthuzó, jelszavait annyira
compromitáló pártnak szüksége volt egy va-
rázsnév tulajdonosára, hogy külsőleg megújuljon.
De hogy lélekben megváltozzék, hogy e mai
pártnak az elvont bizalmat ismét visszaadják,
azt a Kossuth Ferencz vezérré állítása sem
fogja megeselekedni.

Tehát ily körülmények között kénytelenek
vagyunk uralkodni a szív lobbanásain s józan
számítással megfontolni, hogy a mérleg egyik
serpenyőjében áll a szabadelvű párt élén egy,
a mi rokonszenvünket is teljesen bíró cabinet-
tel. E párt a nemzet és fejedelem közötti har-
monia megteremtése és folytonos ápolása,
munka és szorgalom által Magyarországot 25
év alatt átvarázsolta; nyelvben, irodalomban,
földmívelés-iparban, kereskedelemben erőssé
tenni segítette és ez által lépésről-lépésre, de
biztosan tört Magyarországot függetlensége felé,
mert egy megerősödött állam, előbb utóbb
lerázza magáról kellemetlen terheit, ha érzi,
hogy olyanok nyomják. Vajjon most is, a köz-
ös ügyes viszonynál sokkal veszedelmesebb,
saját belső ellenségei, a klerikalitás elem meg-
gyengítésén törekszik-e? Míg a másik serpe-
nyőben ott áll a függetlenségi párt a Kossuth
név óriási súlyával, de a számitásban egy nagy
ismeretlennel. És vajjon ez ismeretlen feleletet
ad e nekünk ezekre a kérdésekre, hogy érde-
mes-e a bizonyos utat fölcserélni a bizonyta-
lannal, érdemes-e kockára tenni a béke és
szorgalom annyi értékes gyümölcsét, növelni
a zavart a nemzeti küzdelmek korában,
megzavarni a nemzet és fejedelem közötti har-
moniát. Erre nézve nekünk nem ad elfogadható
feleletet se a mai függetlenségi párt, mely egy
részben magát compromittálta, s a leendő ve-
zér, Kossuth Ferencz, a kiről még azt se tud-
juk, alkalmas eszköz-e, szerencsés halandó-e
az apja hagyományainak megvalósítására.

A teljes függetlenségi vagy ugyan minden
honpolgár szívében ott ég, de várjunk nyu-
godtan; kísérik figyelemmel, mint dom-
borodik ki a Kossuth Ferencz politikai jelleme,
mennyire képes pártját organizálni, belé lelkét
önteni, benne a klerikalizmust megfojtani,
iránta bizalmunkat megnyerni. Ez azonban nem
egy két nap munkája. Addig pedig dolgozzunk
a haza felvirágzásáért.

Péter Mihály.

Egyebekben a folyton lefátyolozott s az
utcán ritkán látható török nő helyzete nem
irigylésre méltó. Megvásárolható értékdarab az,
a melyet, ha a férj megunt, el is dobhat ma-
gától. Hajókon épügy, mint a vonatokon egé-
szben elzárt helyen ülnek, külsőleg is jelezve
azt, hogy itt a nő még nem érte el az őt is
megillető egyéni személyes méltóságot és sza-
badtságot. Ablakaik — sokszor remek pala-
tákon vagy magas falakkal körülvett tündéri
nyári lakokon — örökösen be vannak rácsozva,
a kapu örökösen zárva van s csak belülről
nyitható, — a szultán pedig 3 ló farku pasáit
ajándékozta meg velők. Vannak azonban háre-
mek, a hol a családi élet keresztényi magas-
laton áll, s nekünk is mintaképp szolgálhatna,
— a mi természetesen igen ritka dolog. Hogy
a többnejűség rendszerint civódással, a szultán
háremeiben politikai intriguákkal és házi per-
patvarral jár, magától értetődő dolog.

Az isten által legjobb kedvében teremtett
török fővárosnak, s általában az egész kelet-
nek egyik legnagyobb hibája s minden egész-
séges fejlődésnek örökös akadály a horra-
való-rendszer, a Trinkgeld, a törökül u. n. *baksis*,
a melyet fizetni kell az utcatisztogató és hor-
dári szolgálatokat teljesítő lusztradzsinak és úgy,
mint a hivatalnokoknak, ha rájuk szükségünk
van, s az egyet. professzoroknak vizsgák alkal-
mával. A törvény helyére itt az önkény, s a
hivatalnokok rossz díjazása miatt a baksis lép,

LAPSZEMLE.

A Protestáns Egyházi és Iskolai Lap (45. sz.) közöl egy részletet Szóts Farkas-
nak a dunamelléki egyházkerületi értekezleten
tartott »Az egyházi értekezletek hivatásáról« szülő
felolvasásából, amely a házi ájtatosság, biblia
olvasás, házi istentiszteletek meghonosítását és
gyakorlását ajánlja; föl hív a vallásos nevelés,
és vallásitanítás reformálására; kijelöli a hit-
ápolás mezejét, amelynek egyik legfontosabb
ága a nők vallásos nevelése és az egyházi
sajtó fejlesztése. Nagy Sándor, a házi istentisz-
teletek meghonosítását sürgeti. A tárca rovat-
ban közölve van »Az asszony hivatása« c. alatt
az a két beszéd, amely a Lorántffy Zsuzsánna
nőgyűlet alakuló gyűlésén felolvasatott s me-
lyet Monod Alfréd után Szilassy Aladárné for-
dított. Ez a beszéd a teremtési történet alap-
ján fejtegeti a nők hivatását, amely nem egyéb,
mint a szeretet hivatása. A *belföld* rovatban tu-
dósítást olvashatunk a dunamelléki egyházi ér-
tekezlet megalakulásáról; a dunamelléki egy-
házkerület közgyűléséről; a tiszántúli egyházi
értekezlet alakuló gyűléséről. A *külföldben* »A
baseli Alumneum« 50 éves jubileumáról van
szó. A régiségek rovat alatt *Weber Samu* »A
pápaság tükré a XVI. században« c. alatt ismér-
teti Szegedi István következő c. könyvét, »Spe-
culum pontificum Romanorum, in quo imperium
decreta, vita, prodigia, interitus, elogia accu-
rate proponuntur per Stephanum Szegedinum
Pannonium 1586.« Az irodalom rovatban elő-
fizetési felhívások vannak, míg a különfélek a
protestáns világ nevezetesebb eseményeiről
számolnak be.

A Protestáns Közlönyben (45. szám)
be van fejezve Molnár Albert »Uj helyzetünkben«
c. cikke, amely a lelkesek társadalmi munka
köréről, a tudományban való előhaladásáról,
istentiszteletünk lelket, szívet megragadó igaz-
ságairól, a világiak hivatásáról szól, — ame-
lyek együtt véve elapjat képezik a protestáns
intelligenciának. *Mit tegyünk az anyakönyvvél?*
c. alatt Valler József a lelkeseket közlöny
érintő napi kérdéssről szóló értekezését fejezi
be s öt pontból álló indítványát bő indok-
lással terjeszti elő. A *tárcában* Gönczi Lajos
ir nekrológot Szakács Mózesről, a sz.-udvar-
helyi tanári kar elhunyt tagjáról. Különfélek s
a hivatalos rész zárják be a lapot.

A Debreczeni Protestáns Lapban
(45. sz.) folytatva van Csiky Lajosnak »A
ref. egyház helyzete« c. a tiszántúli egyházi
értekezletén felolvasott értekezése. Ebben is-
merteti a német protestánsok eljárását a pol-
gári házasság behozatala alkalmával s nyilat-
kozik a megváltozott viszonyok közötti anya-
könyvvezetéséről, s rajzolja a ref. lelkesek te-
endőit az egyházi társadalommal szemben. A
tárcában folytatva van a már régen megkezdett
tanulmány. E rovat alatt emlékezik meg Kovács
Ferencről, az egyházi értekezlet világi elnöké-

ugy hogy hozzávéve a mohamedanizmus vallási
mozdulatlanságát, haladásról, közigazgatásról
vagy igazságszolgáltatásról szó sem lehet.
Egyik hibája az is, hogy aprópénznek hiányá-
ban van, úgy hogy a 4 frankos medzsidjének
vagy a 23 frankos arany lirának tölváltása a
dohánytözsdekből, hidakon vagy hajókon, s
általában a közhelyeken rendszerint veszteség-
gel jár.

A török nép különben jeles szellemi és
etikai tulajdonságokkal is bír, könnyű és élénk
felfogású, mulatni szerető, gyakorlati érzékkel
bíró, sőt becsületessége és jószívűsége a körül-
lötte lakó népek között kiváló. Kit megszeretett,
vagy meg tanult becsülni, azért a gyaurok
(hitetlenek) között is áldozatokra kész. Hisz
áldozatkésztségét a magyar emigránsokkal szem-
ben a történelem régen megörökítette. Saját
hítsorsosai között senkit sem enged elszegé-
nyedni, vagy nyomorultul elveszni, a magyart
rendkívül becsüli, a betegek iránt gyöngéd s
megharagszik az európai utasra, ha az utcák
kőborlő, piszkos kutyáival szemben nem eléggé
kiméletes.

Elmondhatjuk egy német utazóval: »Ez
ama földrészletek helyrajza, melyek kívülől
paradicsomoknak látszanak, belülől pedig kor-
hadás és pusztulás jellemzi. De ilyen az ember
munkája! Amit Isten teremtett a világ ama
bámulatos részében, az örök, fénylő drágakő
az ő dicsőségének koronájában.«

Dr. Szilávik Mátyás.

ról. A könyvismertetés rovatban *Balogh Ferenc* befejezi Assisi sz. Ferenc életének ismertetését. Az adott kritika véleménye nagyon kedvező. Régiségek c. alatt Révész Kálmán közöl „Egy új adatot Melius Péter életéhez és Templomi biblia magyarázatot Debreczenben 1680-ban.” A külföld rovatban „A baseli theologiai Alunium 50 éves jubileuma” c. cikk van közölve ugyanattól a Molnár Lőrincztől, aki a Prot. Egyh. és Isk. Lapban is ugyanezt írta. Az irodalomban van ajánlva egy-egy egyházi, nemzeti, tanügyi irodalmi termék. A különfélek egy pár Debreczenre vonatkozó hír.

(Folyt. köv.)

IRODALOM, MUVÉSZET.

Kik vagyunk mi? Gondolatok Máté 13. 15. 52. felett elő- és utóimádsággal. Irta s a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi egyházi értekezlet 1894. október 31. én tartott alakuló közgyűlés alkalmával a debreceni nagytemplomban elmondotta *Diesőfi József*. Ára 15 kr. Kapható Debreczenben Telegdi K. Lajónál. Mint annak idejében, a nevezett értekezetről adott tudósításunkban jellemeztük: egy hitben ékes szív, tudományban jeles elme terméke e beszéd, melynek sorai drága tanulságokkal telvél, sok helyütt, olvasva is egészen magukkal ragadnak. A protestáns pap hivatása van benne remekül megrajzolva, kinck kötelessége: az üdvözítő tanainak helyes megértése, a szakadatlan tanulás, a keresztyén szeretet türelme és a helyes tanítás. Igazán méltó munka az elolvasásra, elmélkedésre és követésre.

Nyílt levelek a bukaresti román-kulturliga elnökéhez Urechea A. Lászlóhoz. Ily cím alatt adta ki a román magyar hazafiak igazi mintaképe, *Moldován Gergely* kolozsvári egyetemi tanár legújabb nagyérdemű füzetét, mely valóban érdemes arra, hogy minden magyar és román elolvassa s idegen nyelvekre fordítva, közközlésen terjesztsék Európá művelt nemzetei körében, hol a román liga emiszárságai össze-vissza rágalmaztak bennünket. A füzet ára 1 ft. Még részletesen visszatérünk rá s a szerző, lapunk munkatársának engedelmével mutatványokat fogunk belőle közölni.

A magyar nemzet története. Milleniumi kiadás, Az Athenaeum által kiadott eme hatalmas műből, megjelent a 2. és 3. füzet, az egész munka 3, és 4. iva, szintén Marcali Henrik tollából, számos, a szövegbe nyomott illusztrációval, a szent-galleni codex egy lapja igen sikerült fac-similében, aztán nemzeti muzeumbeli kelta fegyverek reprodukciója. Az eddig megjelent s az ez utáni füzetek szakszerű ismertetéséről s bírálatáról gondoskodtunk. Ha jól emlékszem, az „E-s” megróttá, hogy a szerkesztők közt sok a kath. pap, bizonyára, mert irányzatosságtól félti a művet. Én pedig azt mondom, írja akárki, csak jól és igazságosan írja. Nem az a kérdés, ki írja, hanem hogyan írja; aki ily epokhális műnél a szerkesztésre vállalkozik, annak előre szigorúan meg kell vizsgálnia magát s becsületbeli kötelesség, hogy ha van is irányzatosság lelkében, azt onnan kitépje. S ha nem tudja, mondjon le a megtisztelő megbízásról. Az E-s megjegyzése bizonyos mértékű praecoccupatio.

Szalay—Baróti. A magyar nemzet története. A Lampel Róbert kiadásában megjelenő eme kitünő történetnek második füzeté is elhagyta a sajtót. E rész is a Baróti Lajos tollából került ki. Tartalmazza a rómaiak harcát a germánokkal. Ismerteti a hunok betörését, Attila alatti uralmukat s bukásukat. Rajzolja Pannónia és Dacia sorsát a hunok után következő germánok alatt. A népvándorlás történetének jellemzetes rajza e kis füzet. Egyszerű, szép irálylyal megírva kellemes olvasmányul szolgál a nagy közönségnek s még sem foghatja reá senki, hogy a népszerűségért feladja a tudományos anyagot, mert mindaz, a mit nyújt, lelkiismeretes forrástanulmányra vall s a historiai emlékek alapos ismeretére. Becses részét képezi e füzetnek a Columna Antonina reliefsjeinek historiai feldolgozása. Ott látjuk továbbá a Trajan oszlopáról a szarmát lovasokat, Marcus Aurelius császár szobrát, a hunok történetéből a nagy-szent-miklósi leletet, Knackfuss rajzát, mely a görög követek tisztelgését ábrázolja Attila nejenél, a monzai dyptichonról Aetius alakját, Naue után Attila halálát, a hunok utáni időből egy római hadvezér szarko-

fágjának a fogoly gótokat ábrázoló reliefsjét s egy csomó népvándorlási ékszeret. A képek általában szépek és világosak. Ismételnem ajánlhatjuk e történeti művet minden magyar embernek, kit hazája története érdekel.

UJDONSÁGOK.

Kiss Áron, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület ősz pátriárkha — püspöke, Isten kegyelméből e napokban töltötte be nemesen, munkában és alkotásokban leélt életének 80-ik évét. Az a kegyelem, mely eddig megtartotta őt egyházának s hazájának teste, lelke üdőségében, tartsa meg évek hosszu során át.

Élvezetes és hasznos kirándulást tett folyó hó 21-ikén a sárospataki lögmim. VIII-ik osztálya. Kiss Elek, Ellend József, Wittchen Aladár és Csontos József tanárokkal együtt megnézték a szerencsi cukorgyárat, mely épen mostanában teljes működésben van. Sárospataktól Szerencsig és vissza külön vasuti kocsikat bocsátott rendelkezésre a vasuti igazgatóság. Ugy ezért a nevezett igazgatóságnak s a sárospataki és a szerencsi főnököknek, valamint Szerencsen a cukorgyár igazgatóságának a készséges felvilágosításokért és szives figyelemért csak köszönettel tartozhatunk. Cs. J.

Difteritisz esetek Abauj-Szántó vidékén mint nekünk írják, a difteritisz-járvány egyre terjed és szedi áldozatait. Ab.-Szántón több eset fordult elő, melyek közül némelyik halállal is végződött. Tállyán és Fancsalban pedig annyira uralkodik, hogy e miatt még az iskolákat is be kellett járn.

Végzetes tévedés. Fancsalban — írja tudósítónk — egy jámbor, de az értelmi tehetőség nem épen magas fokán álló apának egyetlen 8 éves iskolás kis leánya difteritiszbe esett. A jókor hívott orvos a szokásos torok öblögetőt és egy erősebb kenőcsöt rendelt, ott hagyva az esetet, hogy azzal a gyermek torkán kiütött hólyagot kenegessék, s meghagyta hogy az utasítását szigorúan kövessék. S a jámbor szülők ezt úgy követték, hogy az 500 grammnyi chlor-kali oldatot, kanalanként adták be beteg gyermeküknek, a hólyag eloszlására rendelt kenőcsöt pedig az ecsettel kivülről kengették rá a beteg gyermek torkára és nyakára. Így aztán a szegény gyermek nem csoda, ha pár nap alatt iszonyu kínok között elhalt. Népevelés, mikor jön el hozzánk is egészen a te országod!?

Bucsuzás. Mindazon sárospataki kedves ismerőseinktől, kiknél az idő rövidsége miatt személyesen nem teltünk tiszteletünket, ez uton vesziünk bucsut, megköszönvén szives jó indulatukat s barátságukat s kérvén, tartsanak meg bennünket jó emlékezetükben a távolból is.

Budapest 1894. nov. hó.

Jaskó Károly és neje.

ORSZÁGGYŰLÉS.

Képviselőházi ülés. Nov. 22. Folytatólag a belügyi budget tárgyalatott, még pedig először a „színművészeti kiadások” tétele. Első szónok Bartók Lajos drámaíró volt, ki szemlét tartott a Nemzeti színház és a kir. Opera fölött s a magyar színművészetnek európai színvonala való emelése végett sürgősen hangsúlyozta az igazgató és intendáns kinevezését. Ezenkívül kulturális szempontból a kolozsvári nemzeti színháznak államosítását, továbbá a vidéki színészetnek nagyobb államségélyezésben való részesítését követelte. Szalay Imre szintén az intendáns kinevezése mellett harcolt, mivel ezen hiánynak tulajdonítja azt, hogy ugy a Nemzeti színház, mint az Opera selejtes darabokat adnak elő. Herman Ottó nemzeti színművészetünk hanyatlását látja s üdvösnek tartaná a Nemzeti színházat és az Operát egyesíteni, s ez utóbbi intézetet kellene lassankint oda fejleszteni, hogy igazán a nemzeti művészetet ápoló intézetté legyen. Fenyvessy Ferenc sajnosan konstatálja, hogy míg a szolgabírói székhelyek felett a ház napokig vitázik, addig a művészeti kérdéseket mellőzi. A színiügyeknek nagyobb védelmezője ugyan, mint előtte szólók, de azért amellet agítált, hogy a színházi ügyek különöztessenek el a tolonc-

ügyektől és kebeleztesse ki a belügyi-tárcából a kulturtárcába. A kérdéshez szólottak még Körössy Sándor, ki a művészetben magyar szellemet akar, Pázmándy Dénes, Hégedüs Sándor és Visontai Soma, ki jellemző adatokkal szolgál az orfeumok erkölcsrontó üzelméről és végül Horváth Gyula, mire Hieronymi Károly belügyminiszter felszólalása után a tételt elfogadták. A közegészségügyi tételnél Papp Samu szólalt fel, ki egészségügyi viszonyaink haladását s a belügyminiszternek e tekintetben tanusított buzgalmát elismerte. Az ülés végén Veszter Imre a miniszterhez állategészségügyi interpellációt intéz.

Nov. 23. Dr. Antunovich József a nagy gyermek-halandóságról és a trachoma pusztításairól, Sporzon Ernő a betegápolási költségekről, Issekutz Győző a járás- és körorvosok rossz dotációjáról, a községi közegészségügy államosításáról, Sima Ferenc a gyógyszer-tárak engedélyezéséről szólottak. Herman Ottó saját tapasztalatai alapján előadja a gyermek halandóság okait, hangsúlyozza, hogy a járványok nagy részben a körorvosok erélytelenségének következményei; továbbá hangsúlyozva megemlíti a bucsujárások alkalmával előforduló fertőzéseket és végül felhívja a miniszter figyelmét a szerummal való esetleges visszaélésekre. Péchy Tamás rövid beszéde után Hieronymi Károly reflektált hosszasan s konstatálta a szerummal elért sikereket, kijelentette, hogy a földmivelésügyi miniszterrel egyetértőleg egy szerumot előállító gyárt szándékozik létesíteni, szólott a körorvosi intézményről, a gyógyszer-tárakról s végre a gyermek-halandóságról, aminek okául a klímát és a nép alacsony kulturáját tartja. Ezzel a tételt elfogadták.

A közbiztonsági tételnél gróf Battyányi Tivadar interpellálta a minisztert a fiúmei rendőrség államosítása iránt, mire Hieronymi azzal válaszolt, hogy a fiúmei rendőrség nem felel meg feladatának, az orvoslás iránt azonban még nincs határozat. Péchy Tamás, Sima Ferenc és Nánássy Ödön szólottak még a tételhez s ezután a ház ezt is elfogadta. Ugyancsak elfogadta a ház a toloncgyűi és a közjótékonyági kiadások tételét is.

Nov. 24. A budapesti szünidei gyermektelep-egylet segélyezési tételének elfogadása után, a karhatalmi tételeknél fejlődött ki nagyobb vita, amelyet Serbán Miklós, erdélyi képviselő provokált. Ő ugyanis a román nemzetiségi kérdést először a haza kérdésének s azután nemzetközi kérdésnek tartja. Azt állítja, hogy a román mozgalom nem törvénytelen, hanem a jus existentiae nationalisért való jogos küzdelem, és hogy ez manapság már tarthatatlanná nőtte ki magát, annak oka az 1867-től szorult szabadelvű kormányok omnipotenciája, amely a jogot, az igazságot feláldozta a hatalomért. Nyomban megtette ezen konkoly hintő beszédre Hieronymi válaszát, s kifejtette, hogy sehol a nemzetiségek annyit jótéteményben nem részesülnek, mint itt, s a köszönet erre a románok nagy részétől a passzivitás és a duzzogás. Megemlíti, hogy midőn a románok nagy hazaellenes demonstrációkat és csődületeket rendeznek ugy, hogy karhatalomhoz kell folyamodni, akkor a románok erőszakról és elnyomatásról panaszkodnak és okolják a kormány igazságtalan politikáját. A nemzetiségi kérdés aztán a szónokok egész sorát u. m. Horváth Bélát, Besseney Ferencet, Apponyi Albertet, Kubinyi Árpádot ösztönözte szólásra. Mindnyájan alaposan tárgyalván a kérdést, megdöntetlenül bizonyították be, hogy ez nem párt-, nem internacionalis, hanem általános belügyi kérdés, s amit a románok kérnek: a jus existentiae nationalis, t. i. hogy bármely tényező, mint külön nemzet szerepeljen a magyar hazában, per absolute megadhatatlan, de a románok mint román egyének, eddig is élhettek, ezután is háborítatlanul élhetnek az államban. Nyelvüket, kulturájukat senki se bántja.

A ház ugy ezen, mlnt a többi tételeket elfogadta s ezzel a belügyi költségvetési vita véget ért. Következett ezután a vallás és közoktatásügyi miniszter válasza Polónyi Gézának az esztergomi érseki birtokok bérbeadás tárgyában hozzá intézett interpellációjára. A felelet tudomásul vétetett s ezzel az ülés bevégeződött. (L. Pol. Szemlének.)

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

Válság a levegőben. A szombati és vasárnapi ellenzéki és kormánypárti lapok egyaránt válságot hirdetnek. Hogy a reformellenes lapok szerint Wekerle állása isten tudja hanyadszor, megrendült, hogy Szilágyi, Hieronymi és a kabinet többi tagjai mondhatni nyílt ellenségeskedésbe kerültek egymással: e hírlélekre nem sokat adnánk. Ezt már második éve minden nap halljuk. Valóságos Loreley-dala az egyházpolitikai ellenzék szirénjének. Hanem most már a kormánypárti lapok is nyíltan bevallják, hogy a korona és kormány közt bizalmatlanság, nyugtalanság van, a korona szinte idegessé vált már a magyar állapotok iránt. A koronának a maga magyar tanácsosaihoz való viszonyában van valami kimondatlan és definiálatlan — mondja a »P. L.« A külföldi lapok híre szerint, de egyéb jelenségek bizonyossága szerint is az ultramontan és a politikai reakció, a magyarországi, épügy, mint az osztrák szövöttek egymással s minden rokon elemmel, a legteljesebb nyílt és aknharcot indították meg a Wekerle-kormány ellen. Különösen Kossuth Ferenc utazásait és ünnepléteket használták fel. És sajtóságos! Az udvar bizodalma a magyar nemzet loyaltása iránt oly csekély, hogy elég a Kossuth-név említése, egy Kossuth megjelenése a politikai élet színpadán, elég az a körülmény, hogy a nemzet koronás királya mellett történelméhez és érette élt nagyjai emlékéhez is ragaszkodik: mindez már elég ahhoz, hogy derék, jó öreg királyunk szívét töltsék, — bizodalmit kipróbált tanácsosaitól, szentesítését a reformoktól megvonja s a reakció ütögesse fel hidra-fejét. Nekünk nincs udvartartásunk, az udvar belső életében majdnem teljesen német, most már főherceg is alig lakik hazánkban, azok közül is a legmagyarabb Isten áldását kéri egy felekezeti és politikai gyűlölséget szító gyűlés munkálkodására, a hadsereg körében nem vagyunk képesek érvényesülni. A polit. életben prosztr. bírálva van a 67-iki klegyezésben foglalt nemzeti jogszabályok kifejtésére, annál inkább tovább fejlesztése, méginkább revíziója — talán visszafelépítése találkozónak legkevesebb akadályos az u. n. illetékes körök részéről. A magyar nemzet ezért nem ideges, nem nehez. Hűségesen takarja a feledés fátyolával a multat, de a másik oldalról minden nótára fel-lebentik, minden szellő felhajtja. Oly körök, melyeknek még mindig igen nagy súlyuk és szerepük van az osztr.-magyar monarchia belső és külső sorsának intézésében, most is csak amolyan rebellis nációnak tekintik a magyart! Ne higgy nekik uram, király!

Bizonyára ezeknek az elemeknek lehet tulajdonítani, hogy Wekerle most már egész kabinetjére nézve felveti a kabinetkérdést. Szombaton utazott Bécsbe s vasárnap volt kihallgatás on. Lapunk megjelenéséig bizonyára bekövetkezik a döntés. A kombinációk bőségesen uszkálnak a levegőben: Tisza Kálmán visszahívása, Khuen-Héderváry, Bánffy Dezső báró, Csáky Afbin gr. stb. miniszterelnökségéről akar tudni a fáma. Annyi bizonyos, hogy Magyarország szabadelvű közvéleménye minden kormányának kérielhetlenül hadat üzen, mely az egyházpolitikai javaslatok végleges, vagy ezt takaró ideiglenes eljöttével vállal megbízatást.

Wekerle, ki kétszer is volt a királynál kihallgatáson, hétfőn este érkezett vissza Budapestre, hol száz egyetemi hallgató a vasutnál lelkesen megéljenzte; a miniszterelnök egyenesen a szabadelvű klubba hajtatott s itt lelkesen megéljenzte. A miniszterelnök előadása szerint *Öfelsége már a legközelebbi napokban szentesíteni fogja az előtte levő 3 javaslatot; a szentesítéséig az eddig késett, mert Öfelsége az összes még függőben levő javaslatokat is egyszerre kívánta szentesíteni; ez utóbbiak főrendiház tárgyalása a szentesítés után leend.*

Megüresedett zászlósuri méltóság. Breznóbánya új képviselője, gróf Csáky Albin le fog köszönni zászlósuri méltóságáról. Ezzel tehát a főasztalnokmesteri állás megüresedett, de betöltése csak később várható.

A függetlenségi párt és a mezőgazdaság. A függetlenségi és 48-as párt nehány hét előtt külön bizottságot küldött ki avégett, hogy a mezőgazdasági válság ügyében javaslatot tegyen. Ez a bizottság ma este tartott

ülésében véglegesen megállapította javaslatának pontozatait és jelentését a jövő hétfőn fogja a pártértekezlet elé terjeszteni.

Kossuth Ferenc honossága. Kossuth honossági kérvényét a belügyminiszter e hó 23-án intézte el. A belügyminiszter másnap küldte le a polgármesternek az ő hivatalos felterjesztésére Kossuth Ferenc honosítási bizonyítványát, melyet a törvény értelmében a belügyminiszterium állít ki. Kossuth Ferenc a hűségesküt az 1879. 50. cikk által követelt szöveg szerint f. hó 26-án le is tette s most már tényleges magyar állampolgár. Különben Kossuth utközben annyira megbetegedett, hogy most tartózkodnia kell az utazástól, csak felgyógyulása után folytatja kör-utját.

Kossuth Ferenc tállyai fogadtatásáról következőket írja tudósítónk: Kossuth Ferenc e hó 23-án d. e. 10 órakor érkezett Tállyára Monokról, Thaly Kálmán, Lakatos Miklós és Bernáth Béla orsz. gy. képviselők, a hírlap tudósítók, a s-pataki ifjuság küldöttsége s több más urak s a monoki lovasbandérium kíséretében. A város végén Tállya ünnepi ruhába öltözött lakossága s a vidék nagyszámu egybesereglett közönsége fogadta lelkes éljenzésekkel. A rendet a testületileg kivonult zászlócsap tartá fen. A helyi dalárda nemzeti zászlókkal ment ki a város végére, ahol a Szózat, Hymnuszt és a Kossuth-nótákat énekelte. Egyes házakról, valamint a ref. és evang. templomokról is nemzeti zászlók lengettek. Mihelyt Kossuth megérkezett, a zászlókat előtte meghajtották s a lelkes közönség riadó éljenzébe tört ki. Győri főjegyző üdvözlé őt a város nevében melegen; mire Kossuth röviden, de annál meghatottabban felelt. Ezután Bernáth Béla lakására vonult az ünneplést vendég, kísérve mindenütt a lelkesült nép, éljen kiáltásaitól. Meglátogatta az ev. »Kossuth templomot«, hol egykor dicsőült atyját megkeresztelték s amely ujra felépítését egyedül csak a Kossuth nagy nevének köszönheti. A templomot a nagyszámu közönség zsufozásig megtölté. Kivül a templom ajtónál Hajász, a helybeli ev. lelkes üdvözlé őt melegen, mire Kossuth hasonló melegséggel s szónoki lendülettel felelt. A templomban a dalárda a »Szózat« c. verset énekelé el, az orgona lassu kísérete mellett.

A keresztelő kónél Hécsér ref. lelkes tartott egy hatásos szép beszédet, kiemelve azt, hogy nincs oly földi hatalom, amely a Kossuth név rajongó tiszteletét, s az általa hirdetett elveket kiirtsa a magyar nép szívéből. A templomban igen diszes női és férfi közönség volt jelen. A papok közül ott láttuk a mádi, szántói és ondi ref. s a szántói és fanciesali ev. papokat. Kossuth és kísérete meghatottan szemlélték a keresztelő követ, és a keresztelő poharat, a melytől dicsőült atyját is keresztelék, majd a templom falába illesztett emléktáblát nézték meg s a Kölcsey Hymnusának éneklése közben tavoztak el a templomból.

A lakásán az ab.-szántói ev. egyház előre bejelentett küldöttségét fogadta, melynek presbiteriuma a lelkes vezetés mellett testületileg tisztelgett nála, ugyis mint evang. egyházhivek s ugyis mint egytül-egyig kivétel nélkül a 48-as pártiak hívei.

A közebed a kaszinó nagytermében volt, ahol Tállya fehérbe öltözött s nemzeti szalagokkal ékített fiatal szép hölgyei szolgáltak fel. A menü kifogástalan jó volt. A Szirmayné és Bocskayné urholgyek s Bernáth Béla és Sólhalm György urak pincéiből szivességből felajánlott országos híru tállyai borok fokozak az amugy is feszelen jó kedvet, megeredtek a toasztok. Bernáth képviselő először a királyt köszönté föl, amit a közönség álla hallgatott végig. Hécsér ref. lelkes Kossuth Ferencet köszönté fel, aki viszont két szép toasztot mondott, valamint Thaly Kálmán is, és ezután egymásután folytak a sok toasztok, a közönség szünni nem akaró lelkesedése mellett. Mindnyájan felejthetetlen érzelmek közt hagytuk el a barátságos vendégszerető Tállyát, s vettünk érzékeny búcsút dicsőült kormányzónk jeles fiatal, abban az erős meggyőződésben, hogy ő, ki a romlatlan magyar nép hamisítatlan érzelmét oly lelkesen tudja tolmácsolni, rövid idő mulva a magyar nép vezére leend.

A kath. autonomia ügyében nagyérdü választ adott e hó 21-én Polónyinak Eotvös kultuszminiszter ama beszédében, mely egyuttal a primási javak bérbeadása tárgyában hozzá adott interpellációra is felelet volt. Esze-

rint a püspöki kar a 47 egyházi és 20 világi tagból alakult s ez év február 24-én ülésezett autonómiai bizottsággal ellentétben, amely az 1871-iki szabályzat alapján kívánta az auton. kongresszust szerveztetni, a hercegprimás utján titokban emlékiratot terjesztett a király elé, hogy ne hagyja helyben az auton. bizottság e határozatát s ne részesítse az előkészítő bizottság jegyzőkönyvét jóváhagyásában. Ez a leleplezés minfelé óriási feltűnést keltett s Polónyit a püspöki kar ellen heves kifakadásra bírta.

Külföld.

Anglia és Oroszország diplomaciai akciója az örményországi kegyetlenség miatt. A »Pester Correspondenz«-nek egy londoni kormánykörökből eredő tudósítása jelenti, hogy Kimberley lord külügyminiszter utasította Sir Philipp Currie konstantinápolyi angol nagykövetet, hogy a lehető legnagyobb erélyvel juttassa érvényre Anglia követeléseit nem csak Said pasánál, hanem a szultánál is, az örmények ellen a sassuni kerületben elkövetett kegyetlenkedések ügyében. Bitlis körzetében lakó részrehajlatlan külföldiek és a konzuli testületnek a nevezett kerületben működő tagjainak jelentései megerősítik ama kimerítő memorandum tartalmának igaz voltát, melyet G. Hagopiar, a londoni örmény-társaság elnöke Bitlis-ből érkezett hiteles tudósítások alapján Kimberley lord külügyminiszter elé terjesztett. A tényt, hogy 6000-nél több örményt, nőket és gyermekeket sem véve ki, a legkegyetlenebb módon legyilkoltak és hogy előbb az aszonyokon és lányokon a iegrutabb erőszakot követtek el, a részrehajlatlan jelentések szerint sem lehet többé tagadni. Az angol kormány Törökországgal szemben emelt követeléseinek érvényesítése körül biztosnak tartja, hogy számíthat az orosz kormány és más nagy hatalmak támogatására. Ezzel összefüggésben van Kimberley lord több óran át tartott értekezése Hatzfeld gróf londoni német nagykövettel. A török kormánynak nincs joga ez ügyben a közbenjárást mint belügyre vonatkozót visszautasítani. Ellenkezőleg a berlini szerződés és az 1878. évi angol-török egyezmény szerint Angliának és a nagyhatalmaknak nem csak joguk, hanem határozott kötelességük is szükség esetén az örményországi keresztények érdekében intervenálni.

Szerbia. Hír szerint II. Miklós cár rendkívül hidegen fogadta Sándor királyt; ellenben Sándornak s a montenegrói fejedelemnek, Nikitának nagyon barátságos találkozások volt. A mostani szerb kormány a király visszatérte után lemond s *Nikolics* András nyer megbízatást. Petrovics pénzügy miniszter utazása némi sikerre vezetett.

Oroszország. Ugy látszik, Oroszországban mégis pirkad a szabadság hajnala. A lengyeleknek megengedték, hogy anyanyelvükön esküdjenek hűséget; a finnek, kik a cár első manifestumával nem voltak megelégedve, új manifestum alapján tettek hűségi esküt; már sajtószabadságban is kezdenek reménykedni s hír szerint a cár elvonta a tartományi kormányzók ana rettenetes jogát, hogy valakit »közigazgatási uton« deportálhassanak. A cár sokat emlegetett és halogatott esküvője Alice Hesszeni hercegnővel, ki áttérése után Mária Feodorovna nevet nyert e hó 26-án tényleg végbement, a gyász engedte fejedelmi pompával.

Japán-kínai háború. A kínaiak teljes vereséget szenvedtek. A japánok Port-Arthur erődöt, melyet bevehetlennék tartottak, 18 óra heves és öldöklő harc után bevették.

SZERKESZTOI UZENETEK.

G-y I-n urnak Sz-sz R-n. Az újabb figyelmet köszönöm. A nyílt levél a következő számban jön. A többiek is csak kellemes, de nagy betegség, az »embaras de richesses« miatt késedelmeskednek. Végül István urnak garamlök. Mint levelezőlapon is értesíttem, a dologban a legszívesebben intézkedtem. Remélem, azóta teljesedett is óhajtatása. — **Nagyváthy Ferenc** urnak Keék. A dolog teljesen rendezve van. A kiadó hivatalnál 2 frt. van elkönyvelve. — **B-c K-ly** urnak A. B-i. A kedves cikket köszönöm. A jövő számban biztosan jön. — **S-i L-s. P-ny.** A hosszú levél nem érkezett. A cikk »Muszájból« 1-2 számmal később jön. Ezer üdvözlöt! A hosszú levél nem marad igéret? — **Sz-k M-s E-s.** Megkaptad-e a kívánt számokat? — **B-ó** Ferenc urnak S-V-zd. Tévedés volt. A kiadóval rendezem a dolgot. — **Kálmáncshelyi J.** urnak **Berencs.** Ugy van, mint az utalványszélén írni tetszett. — **Simon** Mihály urnak **Hanva.** Az 1 frt 50 kr. javára van és volt könyvelve. A dolog tehát rendezve van.